

FRI-ONLINE-2-ESIS-04

TRANSNATIONAL CIVIL SOCIETY – MEANINGS AND DEFINITIONS ³⁴⁷

Viktor Kirilov, PhD Student

PhD programme in Political Science

University of Ruse „Angel Kanchev“

Tel.: +359 87 928 9719

E-mail: viktor.kirilov@eliascanetti.org

***Abstract:** The paper explores recent definitions and meanings associated with the concept of **transnational civil society (TCS)**. The analysis is based on data, collected from publications in the fields of political science and international relations, including theories of transnationalism. The findings provide a synthesis, which is the theoretical background of a dissertation, aiming to contribute to the positioning of *Intenational Elias Canetti Society* as an actor of the global transnational civil society.*

***Keywords:** Civil society, NGOs, globalization, democracy, transnationalism, transnational civil society*

***JEL Codes:** Z19*

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на този доклад е да направи теоретичен анализ на понятия, асоциирани с транснационалното гражданско общество (ТГО). Това ще бъде постигнато чрез анализиране на релевантна информация, събрана от книги и публикации онлайн, изследващи тази тематика, както и чрез съпоставяне на базисните дефиниции в съвременната научна литература за транснационализма.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Гражданското общество и транснационалното гражданско общество не са термини, които тепърва навлизат в съвременния политически и социален дебат, но имайки предвид тяхната променливост и гъвкавост, според средата, към която обществата и държавите се приспособяват, е правилно заключението, че значенията на двете понятия са се променили съществено от края на Студената война до днес. Освен това, днес в контекста на глобализацията, все по-достъпната информация, непрекъснато развиващите се технологии, включително информационни, значението на транснационализма придобива съвършено ново измерение, тъй като обществата стават все по-тясно свързани и глобални.

Именно тези модерни дефиниции ще бъдат разгледани тук, сравнени с предишните им значения, подкрепени с релевантни за темата твърдения и примери предложени от съвременни автори в сферите на политическите науки и международните отношения, като от това сравнение ще бъдат извлечени необходимите заключения за настоящия анализ, който ще се превърне и в основа за дисертационен труд, която ще изследва ролята на Международно дружество „Елиас Канети“ като актьор в съвременното глобално и транснационално гражданско общество.

Транснационалното гражданско общество

В тази първа част ще обърнем внимание на значението и постиженията на организациите, работещи за обществени интереси – елемент на ТГО.

В корените на това многообхватно понятие стои гражданското общество, широкият спектър от НПО и такива с нестопанска цел, които присъстват в общественения живот и

³⁴⁷ Докладът е представен в секция Европейстика и международна сигурност на 29 октомври 2021 с оригинално заглавие на български език: **ТРАНСНАЦИОНАЛНО ГРАЖДАНСКО ОБЩЕСТВО – ЗНАЧЕНИЯ И ДЕФИНИЦИИ.**

изразяват интересите и ценностите на своите членове или на други лица въз основа на етични, културни, политически, научни и/или религиозни съображения, като организациите на гражданското общество (ОГО) могат да бъдат обществени групи, профсъюзи, благотворителни организации, религиозни организации, професионални сдружения, фондации и др.

Неправителствените организации и групите за защита на обществените интереси формират транснационални мрежи за сътрудничество и чрез тях гражданското общество достига до глобалното или транснационалното измерение. Всяко частно лице или организация, които искат да повлияят положително на политическата сцена - активисти, социални протести, групи за натиск, всъщност могат чрез транснационалните мрежи за контакт да го направят организирано. (Price, 2003) Тези доброволни групи могат да се обединяват, за да осъществяват промени на световната политическа сцена по теми, от широк обществен интерес. ТГО се отнася до сферата на идеите, ценностите, институциите, организациите, мрежите и индивидите, разположени между семейството, държавата и пазара и действащи отвъд границите на националните общества и икономики. (Bauerkämper, A., Gumb, C., 2010, стр. 10).

Съществуват множество конкретни примери, които показват положителни резултати от нарастващото транснационално влияние на НПО и организирани движения за транснационално сътрудничество на гражданското общество. Например организирани движения на ТГО са отговорени за големи промени като премахването на търговията с роби чрез движението за борба с робството, революционните феминистки движения, които полагат основите на установяването на равенство в правата на мъжете и жените, а също така може да се твърди, че краят на Студената война може да се разглежда и благодарение на лобирането на групите на гражданското общество срещу конфликтите и въоръжаването. (Bauerkämper, A., Gumb, C., 2010)

Международната кампания за забрана на противопехотните мини също е представена от активисти на ТГО и става успешна, тъй като предполага опазването живота на хиляди жени и деца, които са най-застрашени. Интересно е да се отбележи, че въпреки че правителствата на някои от най-значимите световни военни сили са били против идеята, според Флорини, кампанията е успешна, защото краят на Студената война или по скоро последиците от нея улесняват прокарването на идеи от организациите, различни от националните държави, да проговорят с общ глас и да бъдат чути. (Florini, 2000)

Флорини продължава с твърдението, че в не по-малка степен настъпващата глобализация и информационните технологии са подпомогнали и улеснили много комуникацията между групите по интереси в комуникацията и съвместното планиране на дейността им. Водещ фактор в Япония е Асоциацията за подпомагане на бежанците, първата от японските организации на гражданското общество, главно движещо лице в Международната кампания за забрана на противопехотните мини.

Не малки постижения, имайки предвид факта, че групите на ТГО не получават пряко финансиране от държавите и не разполагат с друга сила освен "меката сила" и демократични средства, за да поддържат своята дейност и да оказват организиран натиск върху правителствата, за да изпълняват своите цели. Също така, когато става дума за въпроса дали това е единичен случай на успешно транснационално сътрудничество в гражданския сектор, а не повтарящо се явление, може да се каже, че благодарение на опита натрупан от множеството успешни и неуспешни инициативи на участниците в ТГО от края на Студената война до днес, с помощта на по-достъпните методи на комуникация, ТГО разполагат с платформа, на която може да организират и планират бъдещи инициативи необезпокоявано от правителствата, което иначе би било трудно.

Ролята на транснационалното гражданско общество се състои в много повече от това, да определя дневния ред и просто да казва на правителствата какво трябва да ги засяга, тъй като ТГО води голяма част от преговорите. Процесът за предлагане на промени в политиките се състои от четири основни стъпки според PRICE. Определянето на дневния ред, след това разработване на решения, изграждане на мрежи от съмишленици, след което прилагане на

тези решения чрез тактики на убеждаване и натиск за насърчаване на промени в политиките, с други думи, значението на участниците в ТГО за световната политика днес е в идентифициране и поставяне на въпроси в дневния ред, на които не е обърнато достатъчно внимание от правителствата и корпорациите. (Price, 2003, стр. 13)

Съществува твърдението, че дейностите на транснационалното гражданско общество, не са достатъчно прозрачни или демократични. В отговор на това PRICE дава следното становище: самият факт, че активността на гражданското общество е необходима, често е свидетелство, че то реагира на демократичните дефицити в съществуващите институции." (Ibid)

Транснационалната активност на гражданското общество продължава да съществува именно защото политическите институции могат да избягват въпроса и да не поемат отговорност по определени въпроси от обществен интерес. ТГО работи за това което мнозина възприемат като по-широк обществен интерес, така че частните граждани да почувстват нуждата да дадат тласък на съществуващите политически процеси.

Съвременни дефиниции за транснационализма

В съвременната литература могат да бъдат намерени множество дефиниции за понятието транснационализъм. За да разберем какво представлява той и по какъв начин се свързва с понятието транснационално гражданско общество, в тази част ще бъде обърнато внимание на някои от основните дефиниции, използвани многократно и доразвивани от съвременните учени в сферите на политическите науки и на международните отношения.

Съществува общоприетото твърдение, че транснационализмът е елемент от процеса на глобализация, но двете понятия не са еднакви по значение. Глобализацията се отнася до всички дейности в социалната, икономическата и политическата среда, които водят до по-голямо взаимодействие и взаимосвързаност между страните и гражданите. За разлика от глобализацията, транснационализмът, се отнася до трансграничните движения на хората и гражданското общество и начина, по който нарастващата глобална свързаност влияе върху тези движения. (Tedeschi, M., Vorobeva, E. & Jauhainen, J.S., 2020)

Според Ludger Pries, транснационализмът се отнася до множество връзки и взаимодействия, свързващи хора или институции отвъд границите на националните държави. Днес безброй системи от взаимоотношения, обмен и мобилност функционират интензивно и в реално време, като същевременно се разпространяват в целия свят. (Pries, 2001).

Това се случва на практика, благодарение на новите технологии, особено в областта на телекомуникациите, служещи за свързване на тези мрежи. Въпреки големите разстояния и независимо от наличието на държавни граници (и всички закони, разпоредби, които те представляват), много форми на сътрудничество са се засилили в световен мащаб и сега се осъществяват на една обща арена, обхващаща целия свят. (Kaiser W., Starie, P., 2005)

Друго твърдение за това какво представлява транснационализмът и допълващо предходните две дефиниции гласи, че той се отнася основно до различни видове дейности и общности, които илюстрират транснационални интереси и лоялности. Тази транснационална характеристика се различава от това, което обикновено се разбира под "международен" и която обозначава дейности, протичащи в контакт с официални органи - държави, университети, асоциации или партии. принадлежащи на различни държави. (E. Ben-Rafael et al., 2009)

В изследването си „Транснационализъм“, Vertovec разглежда шест основни "виждания" за значението на транснационализма, нещо което е обобщено и в статията „Транснационализъм: актуални дебати и нови перспективи“ на Tedeschi, M et al.. Според тях транснационализмът може да бъде разглеждан като

- социална морфология (социални мрежи, обхващащи границите),
- като вид самосъзнание (множествени идентичности и чувство за принадлежност),
- начин за културно възпроизводство (хибридизация на различни културни феномени),

- пространство за развиване на капитала (дейности на транснационални корпорации),
- място на политически ангажимент (трансгранично обществено участие и политическа организация чрез технологии) и
- (ре)конструиране на физически места (създаване на нови социални пространства в различни държави).“ (Vertovec, 2009, стр. 4; Tedeschi, M et al, 2020)

Редовните трансгранични отношения и дейности свързват всички тези аспекти, трансформиращи по характер, релевантни и достатъчно широко разпространени, за да доведат до структурна промяна в обществото. По този начин транснационализмът променя значението на реални места, тъй като хората създават все повече и с все по-високи темпове, взаимоотношения с познати, семейства, приятели в онлайн пространството. Това се случва благодарение на все по-голямата интензивност и скорост на мрежовите потоци от информация и ресурси. (Tedeschi, M et al, 2020, стр. 4)

Значенията на транснационалното гражданско общество, както и на транснационализма са в постоянно движение и развитие, тласкано напред от все по-голямата необходимост на хората да бъдат свързани навсякъде и по всяко време. В следващата част от анализа, ще разгледаме реални примери, за трансформация характер на транснационализма върху гражданското общество, като допълнително ще бъдат развити споменатите по-горе особености на транснационализма, разглеждани от Vertovec, от гледна точка на транснационалната миграция и транснационалните общности в контекста на ТГО.

Транснационалната миграция и транснационалните общности в контекста на ТГО

Миграцията сама по себе си е фактор, който насърчава формирането на транснационални общности. Информационните и комуникационни технологии (ИКТ), също са широко обсъждана тема, могат да бъдат разглеждани като двигател за ТГО, аспекти като последиците от ИКТ върху мобилността на мигрантите, създаването на условия за участието им в множество социални, културни и политически общности, както и промените в тяхната идентичност и светоусещане, си заслужават да бъдат допълнително изследвани.

Въздействието на телекомуникациите, по-специално интернет комуникациите, социалните медии, политическите настроения в страната на произход и т.н. биха могли да бъдат причина за мигриране в друга страна. Финансовите способности на хората също играят важна роля. Те могат да бъдат разглеждани като пречка, но също така и като възможност за развитие. Мобилността и престоят в друга държава представляват реална възможност за мигрантите да работят и да изпращат средства на семействата си, често по-големи суми, от това, което биха могли да заработят в собствената си държава.

Освен значението на тази финансова подкрепа за семействата на мигрантите, паричните преводи са и най-бързият и сигурен източник на чуждестранна валута за националните правителства. (Vertovec, 2009, стр. 8)

Голям брой национални икономики днес, като напр. тези на Филипините, Пакистан и много латиноамерикански държави, са силно зависими от различни видове парични трансфери от "гражданите" в чужбина. Този факт кара много държави да разработят политики за "транснационална реинкорпорация" на "гражданите" в чужбина на местния пазар и политика. (Vertovec, 2009, стр. 9) Мигрантите също често използват натрупаните в чужбина умения и капитали, за да инвестират в икономиката на държавата си на произход, макар и индиректно. Например, цените за собствено жилище в много държави са твърде високи, за националните граждани да си го позволят. Членове от семейството, мигрирайки в чужбина и намирайки си доходоносна професия, инвестират в собствено жилище „у дома“. По този начин финансовият ресурс не просто отива в държавата на произход и остава там, а циркулира през вече заформените транснационални мрежи.

„Търговците правят поръчки на братовчеди, братя и сестри и роднини "у дома"; племенници и деца от държавата на произход остават при чичовци и лели, докато придобиват образование или професионално обучение; отпускат се заеми на доверени роднини; работа както и икономически изгодни бракове се уреждат за членовете на

семејството“ (Vertovec, 2009, стр. 9)

Дадените до момента примери илюстрират значението на транснационализма от гледна точка на ТГО, тоест транснационализма „от долу нагоре“, тъй като наднационалната свързаност, формалността/неформалността на честите трансгранични дейности и практики, както и високата интензивност и степен на трансграничен обмен, са основните характеристики на транснационализма "отдолу нагоре", отнасящ се до хората и гражданското общество (Tedeschi, M et al, 2020, стр. 2).

Настоящия анализ откри редица важни твърдения от съвременната литература по темите транснационално гражданско общество и транснационализъм.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение, ще бъдат обобщени ключовите открития по темите, а именно:

Транснационализмът в анализираната литература се изразява в:

1. Свободното движението на хора, култури и капитали през националните граници към други държави и/или обратно;

2. Може да се разглежда от икономическа гледна точка, тоест икономически транснационализъм или движението на пари, човешки капитал, стоки и технологии през границите, отново и/или обратно, тъй като процесът не е затворен и не приключва с внасянето на средства от една държава към втора, а циркулира в трети страни и т.н;

3. Транснационализмът е средство за разпространение на елементи от социални и културни идеи през границите, тъй като контактът на хора от различни култури неизбежно води до обмен на елементи от тези култури, обогатяващи всички страни;

4. Може да бъде политически, тоест до каква степен участниците в ТГО остават политически активни в къщи или в чужбина, както и дейността на разнообразни транснационални неправителствени организации и политическите, икономическите, културните и т.н последици от тях.

5. Транснационализмът е средство и елемент на процеса глобализация, предизвикателство както за представителите на ТГО, така и за националните правителства и политически елити.

Транснационалното гражданско общество е широкообхватно понятие, включващо в себе си всички неправителствени организации, групи по интереси, активисти, както и всички участници, извършващи даден вид дейност на наднационално ниво, било то в политическа, икономическа, културна или чисто социална форма. Понятие, което е пряко свързано с транснационализма, процеса на глобализация и всички техни особености. С помощта на все по-бързото развитие на технологиите, по-специално информационните технологии и технологиите за комуникация (ИКТ), все по-широкото разпространение и влияние на социалните медии, както и все по-високия темп на глобализация и демократизация на гражданското общество, ТГО работят все по-тясно свързано във вече образуваните транснационални мрежи са сътрудничество, по теми от глобално значение за гражданското общество и света, теми, често поставяни на заден план от националните правителства и политически елити.

От началото на 70-те години на 20 век новите социални движения задействаха полемики и конфликти, които не намираха отражение в традиционните конфликти на постмодерните индустриални общества, и по този начин повлияха на установената институционална уредба и я промениха отвън. Оттогава ролята на социалните движения е политическо посредничество на интереси. Те действат с все по-голям професионализъм и изтънченост, докато границите между протестните движения и неправителствените организации стават все по-размити. (Jezard. A., 2018)

REFERENCES

- Bauerkämper, A., Gumb, C., 2010. Towards a Transnational Civil Society : Actors and Concepts in Europe from the Late Eighteenth to the Twentieth Century. Berlin: Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung gGmbH. Discussion Paper SP IV 2010-401. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/71733741.pdf> (accessed on 25.11.2021)
- Ben-Rafael et al., 2009. Transnationalism Diasporas and the advent of a new (dis)order. Leiden, Boston: Koninklijke Brill NV
- Davies, T., 2014. NGOs: A New History of Transnational Civil Society. Oxford University Press
- Florini, A. M.: The Impact of Transnational Civil Society. URL: http://www.jcie.org/researchpdfs/global_gov/21_A%20M.%20Florini.pdf (accessed on 03.11.2021)
- Friesen, E., 2012. Challenging Global Finance: Civil Society and Transnational Networks. UK: Palgrave Macmillan
- Jezard. A., 2018. Who and what is 'civil society?'. In World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2018/04/what-is-civil-society/> (accessed on 02.12.2021)
- Kaiser, W. and Starie, P., 2005. Transnational European Union Towards a common political space. Oxfordshire: Routledge
- Leggewie, C., 2003. Транснационалните движения и въпросът за демокрацията. In Eurozine, translated by Elitza Stanoeva. URL: <https://www.eurozine.com/> (accessed on 02.12.2021)
- Pallas, C., 2013. Transnational Civil Society and the World Bank: Investigating Civil Society's Potential to Democratize Global Governance. UK: Palgrave Macmillan
- Price, R., 2003. TRANSNATIONAL CIVIL SOCIETY AND ADVOCACY IN WORLD POLITICS – A Review Article. <https://library.fes.de/libalt/journals/swetsfulltext/18481387.pdf> - accessed on 13.10.2021
- Pries, L., 2001. New Transnational Social Spaces International migration and transnational companies in the early twenty-first century. London: Routledge
- Tedeschi, M., Vorobeva, E. & Jauhiainen, J.S., 2020. Transnationalism: current debates and new perspectives. GeoJournal (2020). URL: <https://doi.org/10.1007/s10708-020-10271-8> (accessed on 26.11.2021)
- Vertovec, S., 2009. TRANSNATIONALISM. London and New York: Routledge